

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

економічної теорії

на тему:

«Взаємозв'язок між рівнем життя в Україні та трудовою міграцією»

Студентки II курсу, групи ФБС-21

Боднарук А.І.

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Сліпченко Т.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

1. Сутність, види, причини та наслідки трудової міграції
2. Аналіз впливу трудової міграції на рівень життя населення України
3. Напрямки подолання проблем трудової міграції в Україні, зарубіжний досвід

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Зміст

Вступ.....	4
1.Сутність, види, причини та наслідки трудової міграції.....	6
2. Аналіз впливу трудової міграції на рівень життя населення України....	11
3. Напрямки подолання проблем трудової міграції в Україні, зарубіжний	
Досвід.....	17
Висновки.....	22
Список використаної літератури.....	24

Вступ

Актуальність теми. Протягом останнього десятиліття на території України відбулись кардинальні зміни в соціальній, політичній та економічній сферах. Під тиском нових тенденцій та явищ у соціально-економічному та політичному середовищі збільшується чисельність трудових мігрантів.

Постійно зростаючі обсяги трудової міграції призводять до дисбалансу між попитом та пропозицією робочої сили на ринку праці, а також суттєво впливає на подальший розвиток суспільства.

Головним об'єктом ринку праці є робоча сила, яка завжди виступає рушійною силою покращення економічної ситуації держави та добробуту суспільства.

Станом на сьогодні трудова міграція не тільки зменшує пропозицію робочої сили на українському ринку праці, а й суттєво знижує її якість. Збільшення чисельності трудових мігрантів призводить до значних втрат суспільства та потребує регулювання з боку державних органів управління в напрямку створення нових робочих місць, забезпечення гарантії зайнятості населення, покращення соціального захисту та рівня життя громадян.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження стану трудової міграції внесли такі вітчизняні вчені як З. Бараник, О. Гладун, І. Гончар, О. Палій, О. Позняк, С. Стеценко, Малиновська О.А., Романюк М.Д., В.С. Васильченко, С.П. Калініна, О.В. Лібанова, С. Тімур, Н.А. Трофимова, В.А. Разумовська, Л.Л. Рибаківський та ін.

Попри це багато питань, які стосуються дослідження трудової міграції потребують детального вивчення основних передумов, тенденцій та соціально-економічних наслідків міграції населення.

Метою курсової роботи є аналіз впливу сучасних тенденцій зовнішніх трудових міграцій, їхній вплив на національний ринок праці України та розробка рекомендацій для покращення ефективності функціонування міграційної політики держави.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі **завдання**:

- На основі теоретичного вивчення українського та зарубіжного досвіду розкрити соціально-економічну сутність, особливості, причини та наслідки трудової міграції.
- Проаналізувати динаміку, сучасний стан, структуру і тенденції розвитку міграційних процесів на території нашої держави.
- Визначити позитивні та негативні наслідки впливу трудової міграції на соціально-економічне життя населення України.
- Визначити основні заходи щодо регулювання міграційних процесів.

Розділ I

Сутність, види, причини та наслідки трудової міграції

Останнім часом міграція є дуже актуальною проблемою, яка присутня у більшості країн світу. Це визначає потребу переглянути систему регулювання міграційних процесів, яка існує сьогодні.

Науковці визначають міграцію як процес переміщення населення через кордони тих чи інших територій, пов'язаний зі зміною місця проживання, що може мати постійний чи тимчасовий характер. [13]

Розумінню сутності будь-якого економічного явища сприяє його класифікація. У науковій літературі наводять безліч різних класифікацій видів міжнародної міграції. За напрямком руху виділяють імміграцію (в'їзд мігрантів до певної країни), еміграції (виїзд громадян з країни) та рееміграцію (повернення емігрантів на батьківщину). За тривалістю перебування виділяють тимчасову та постійну міграції. Також виокремлюють добровільну та примусову міграції. Проте, така класифікація є досить умовною, оскільки рішення мігрувати особа приймає самостійно, але водночас таке рішення зумовлене складною економічною ситуацією в країні.

Для того, щоб детальніше ознайомитись із ситуацією міграції робочої сили в Україні спочатку необхідно ознайомитись із теоретичною стороною поняття міграції як економічного явища.

Міграція робочої сили – це переміщення, переселення працездатного населення з одних держав в інші терміном більше ніж на рік, викликане причинами економічного й іншого характеру. [7] Міграція робочої сили - це процес переміщення трудових ресурсів між економіками різних країн світу. В наш час міграція робочої сили, у першу чергу, зумовлена:

- Різним рівнем економічного розвитку країн світового товариства.
- Соціально-політичним розвитком окремих регіонів.
- Розвитком сучасної науково-технічної революції.

- Стрімкими темпами зростання населення нашої планети.
- Екологічним станом національного господарства.

Крім того, в останні десятиліття до цих факторів приєдналось ще декілька: відкритість економік, політична та економічна кризи, висока швидкість розповсюдження інформації, розвиток комунікацій та засобів зв'язку тощо.

Внутрішня трудова міграція передбачає рух трудових ресурсів всередині країни. Таку міграцію регулюють національне законодавство та нормативно-правові акти. Регулювання зовнішньої трудової міграції здійснюється Конвенцією про захист прав всіх працюючих, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН в резолюції №45/158 від 18 квітня 1990 року.

Дослідження трудової міграції у сучасному науковому світі залежить від концепцій її розвитку. Так, найбільш популярною, як серед українських, так і світових вчених вважається неокласична економічна теорія. Всі теорії, які об'єднує в собі неокласична політекономічна теорія умовно поділяють на три великих групи.

До першої належать концепції, які пояснюють міжнародну трудову міграцію на мікрорівні. Тобто, дана теорія розглядає міграційні потоки між країнами як звичайну групу індивідуальних переміщень, які відбуваються на основі підрахунків особистих переваг трудового мігранта.

До другої групи належать теорії, які розглядають явище трудової міграції на макрорівні. Тобто, вони характеризують трудову міграцію як різницю між попитом та пропозицією робочої сили. Представники даної концепції дотримуються думки, що міграційні процеси – це результати розвитку міжнародних економічних відносин, у центрі яких знаходиться певна країна, яка і визначає природу міграційного руху. Відповідно до теоретичних положень неокласичної теорії макрорівня, ліквідація різниці в оплаті праці має призвести до припинення руху робочої сили між країнами.

Одне із провідних місць, у межах неокласичної теорії, посідає концепція людського капіталу. Представник даної концепції Ларі С'яастада висловив думку про те, що певна особа чи група осіб мігрують з метою примноження

свого «людського капіталу», тобто для того, щоб отримувати більший прибуток, протягом усього життя, що і дозволяє переїзд в іншу країну. [9]

Досить цікаве поєднання макро- та мікроекономічного аналізу особливостей розвитку міжнародної трудової міграції присутнє в новій економічній теорії міграції, яку розробляли Е. Тейлор, О. Старк та інші. Представники даної теорії впевнені, що на мікрорівні рішення про еміграцію приймаються не окремою особою, а на рівні домогосподарств. Адже саме завдяки міграції домашні господарства можуть значно збільшити свій дохід та забезпечити себе від ризиків недосконалої структури ринку праці. Нова економічна теорія міграції стверджує, що трудові мігранти виїжджають з країни не тільки для покращення свого матеріального становища, а й для підвищення свого соціального статусу у суспільстві. Адже у випадку міграції їхній дохід зросте порівняно із іншими домогосподарствами.

Серед останніх західних теорій, які пояснюють суть міжнародної міграції на макрорівні варто згадати також і теорії панкапіталізму.

Згідно з даною теорією прискорений розвиток світової капіталістичної системи (або ж панкапіталізму) зумовлює формування трьох основних видів міждержавного переміщення населення: “ручної”, інтелектуальної та політичної міграції людей. Перший вид пов’язаний з постійною потребою панкапіталізму у дешевій робочій силі. Другий – зумовлюється залежністю глобальної капіталістичної системи від людських знань, які відіграють сьогодні одну з провідних ролей в процесі соціально-економічного розвитку як на мікро-, так і на макрорівні. Таким чином, інтелектуальна міграція реалізується у формі міжнародного руху висококваліфікованих кадрів. В той час як перші два види трудової міграції носять переважно добровільний характер, політична міграція є наслідком вимушеного переміщення людей в рамках світового господарства. Вона здійснюється в результаті революцій, громадянських війн та етнічних чисток, які, на думку прибічників теорії, виникають завдяки однополярному капіталістичному розвитку світової економічної системи [12].

В межах даних теоретичних підходів міграційні процеси відображаються на рівні аналізу щодо походження та розвитку трудової міграції. Досить часто такі теоретичні концепції суперечать одна одній. Це відбувається у зв'язку з тим, що у концепціях досить часто в якості основних чинників трудової міграції виділяють фактори, які суттєво відрізняються один від одного.

Враховуючи зростання масштабів трудових міграцій у сучасному світі, постає нагальна потреба в об'єднанні згаданих концепцій в рамках однієї фундаментальної парадигми, яка дала б змогу отримати вичерпні відповіді щодо причин формування, особливостей перебігу та соціально-економічних наслідків трудової міграції, особливо в світлі активної інтеграції України до світового ринку робочої сили. Розроблення управлінських рішень щодо регулювання міграційних процесів є одним з найважливіших завдань суспільних наук. [6]

Наслідки трудової міграції можуть бути досить різноманітними, тобто можуть мати як позитивний, так і негативний характер. Позитивними ефектами для країни-донора робочої сили є:

- Збільшення валютних надходжень в країну,
- Зниження напруги на національному ринку праці у зв'язку з експортом робочої сили,
- Отримання доходів внаслідок грошових переказів емігрантів,
- Ознайомлення з новими навичками та технологіями виробництва.

Проте міграційні потоки для країни-донора мають і негативні сторони.

Серед них:

- Зменшення можливостей для власного розвитку, оскільки зменшується кількість висококваліфікованих працівників,
- Скорочення податкових надходження у зв'язку зі зменшенням кількості платників податку,
- Зниження темпів культурного та науково-технічного розвитку і зв'язку зі зменшенням кількості трудових ресурсів.

Країна-реципієнт також має певні «плюси» від такої міграції. До них належать:

- Додатковий попит на товари та послуги, вироблені на території даної країни,
- Зростання конкурентоспроможності товарів даної країни у зв'язку з використанням дешевої робочої сили,
- Дохід від імпорту кваліфікованих трудових ресурсів,
- Приріст податкових надходжень до бюджету.

Та, незважаючи на всі позитивні сторони міграція для країни-реципієнта несе за собою і безліч негативних моментів. До них належать:

- Збільшення напруги на ринку праці,
- Відтік валюти закордон,
- Збільшення витрат на соціальні виплати та допомоги мігрантам,
- Можливе зростання міжнаціональних конфліктів.[1]

Таким чином міграційні процеси – це важливе макроекономічне явище, яке впливає на національну економіку країни як позитивно, так і негативно, залежно від масштабів міграції та особливостей державної міграційної політики. Тому надзвичайно важливим є врегулювання міграційних процесів урядом для досягнення позитивного ефекту від міграції населення.

Розділ 2

Аналіз впливу трудової міграції на рівень життя населення України

В умовах становлення ринкових відносин надзвичайно актуальним питанням є всебічне вивчення впливу трудової міграції на формування та функціонування ринку праці. В широкому розумінні ринок праці – це складна сукупність економічних відносин з приводу обміну власної праці на певні життєві блага. Суб'єктами ринку праці є роботодавці, які формують пропозицію вільних робочих місць; наймані працівники, які створюють попит на працю та держава, завданням якої є контроль та регулювання ситуації на ринку праці. На його стан впливає безліч чинників, серед яких вагоме місце посідає міграція, оскільки вона значно впливає на формування пропозиції робочої сили на ринку праці, і відповідно на стан самого ринку.

Кожного року загальна кількість населення України зменшується саме внаслідок виїзду українців закордон з метою пошуку роботи. Україна в світовому міграційному процесі виступає як міграційний донор, а не міграційний реципієнт. Масова міграція є загальносвітовою тенденцією сучасності, в якій Україна відіграє провідну роль.

Кризові умови перехідного періоду, у яких відбувалось формування міграційних потоків пов'язані з низькою заробітною платою у всіх секторах економіки, зростанням неповної зайнятості та безробіття, а також поширенням бідності та високим рівнем майнового розшарування населення. Початок економічного зростання ознаменувався поліпшенням ситуації на ринку праці та підвищенням рівня життя населення. Проте, більшість показників соціально-економічного розвитку залишаються досить далекими від європейських стандартів. Крім того, спостерігається значний розрив у рівні оплати праці закордоном та на території України. Саме це і спонукає наших співвітчизників шукати роботу закордоном. [4]

За офіційними даними Державної служби статистики України міграційний рух станом на 2017 рік (січень-серпень) має такий вигляд:

Міграційний рух населення у січні-серпні 2017 року¹

	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Міграційний приріст, скорочення (-) (осіб)
Україна	221185	218165	3020
Вінницька	470	3534	-3064
Волинська	3367	3622	-255
Дніпропетровська	36716	12471	24245
Донецька	1432	21091	-19659
Житомирська	6779	6808	-29
Закарпатська	2503	2614	-111
Запорізька	783	3112	-2329
Івано-Франківська	8115	6925	1190
Київська	32936	13323	19613
Кіровоградська	5709	5907	-198
Луганська	135	16677	-16542
Львівська	15345	14206	1139
Миколаївська	562	2836	-2274
Одеська	9893	8156	1737
Полтавська	9850	10119	-269
Рівненська	7878	8611	-733
Сумська	9378	9608	-230

Тернопільська	678	1887	-1209
Харківська	35942	28217	7725
Херсонська	706	2121	-1415
Хмельницька	728	2693	-1965
Черкаська	7940	7981	-41
Чернівецька	1981	2329	-348
Чернігівська	3605	5011	-1406
м.Київ	17754	18306	-552

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Виходячи із даного аналізу можна сказати, що зараз в Україні спостерігається додатній приріст міграції. Така ситуація пов'язана із великою кількістю іммігрантів з країн Азії та Африки, які є переважно некваліфікованою робочою силою. Основними сферами, де зайняття працівники-іммігранти є будівництво, сільське господарство, сфера торгівлі та сервісу. У свою чергу більша частка емігрантів з України – це висококваліфіковані фахівці: вчені, викладачі, спеціалісти в області медицини та вищих технологій, програмісти, хоча й закордон виїздить досить велика кількість некваліфікованої робочої сили.

Проте, дана статистика навіть приблизно не відображає еміграції та імміграції в Україні, та трудової міграції зокрема. Це пояснюється тим, що значна кількість українських емігрантів працюють закордоном нелегально.

Зазвичай про трудову міграцію в Україні говорять як про досить негативний аспект. Тому наше суспільство так і відноситься до цього явища. Проте, явище міграції не є таким поганим. Позитивними наслідками для України як

країни-експортера трудових ресурсів є зниження рівня безробіття. За підрахунками фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАНУ, у разі відсутності міграційних потоків трудових ресурсів рівень безробіття в Україні в 1,6 разів перевищував би фактичний рівень [5]. Крім того, саме у зв'язку з міграційними процесами держава значно економить на виплатах по безробіттю. За рахунок цього, відповідно, відбувається покращення платіжного балансу держави.

У статистиці платіжного балансу приватні грошові перекази – це міжнародні перекази й потоки ресурсів до домогосподарств (у грошовій та натуральній формі), що надходять з інших країн та пов'язані головним чином з тимчасовою або постійною міграцією населення. За даними Світового банку потоки грошових переказів у всьому світі досягли 550 млрд. дол. США у 2013 р. і за прогнозами зростуть до 700 млрд. дол. США у 2016 р. [8]. До речі, за цими ж даними Україна входить до десятки країн світу за обсягами грошових переказів мігрантів. Найбільше висилають додому мігранти з Індії (понад 70 млрд. дол.), Китаю (60 млрд. дол.), Філіппін (майже 30 млрд. дол.). Україна посідає 10 місце серед країнреципієнтів грошових переказів(близько 9 млрд. дол.)

Динаміка обсягів приватних переказів в Україну

Показники	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Обсяг надходжень, млн.грн.	6177	5370	5862	7019	7526	8537	6489
Відсоток від ВВП, %	13,8	18,4	16,7	16,8	16,5	17,9	19,6

До позитивних наслідків трудової еміграції для України також можна віднести: покращення умов життя громадян, що емігрували та їхніх сімей, набуття громадянами нових знань, умінь та навичок, ознайомлення з життям

та культурою інших народів, обізнаність у нових технологіях, які після їх повернення на Батьківщину сприяють розвитку національної економіки.

Проте, незважаючи на всі позитивні аспекти трудова міграція має і безліч негативних сторін, які також впливають на економічне становище країни.

Найважливішою проблемою при трудовій міграції є відтік трудових ресурсів та висококваліфікованих працівників для роботи закордоном, що має назву «відтік мізків» («відтік інтелекту»)

У нас час також спостерігається нестача робітничих професій, якими мало цікавиться як українська молодь, так і іммігранти. У багатьох регіонах виникає нестача педагогічних та медичних працівників.

Зазвичай емігрують найактивніші особи, і це може призвести до великих труднощів модернізації країни. Дана ситуація пояснюється тим, що у нас низький рівень заробітної плати, яка є неконкурентноспроможною порівняно із тією ж роботою закордоном. У зв'язку із цим набагато ефективнішим є робота закордоном, тому молодь все частіше вибирає цей шлях. Важливим фактором є також і те, що багато випускників в Україні не можуть знайти роботу за спеціальністю, тому вони змушені працювати у іншій сфері, де їхні знання не потрібні, або ж виїжджати за межі країни у пошуку кращого місця роботи. Така ситуація потребує негайного втручання та рішучих дій з боку уряду для уникнення жахливих наслідків, які можуть відбутись у зв'язку із втратою інтелектуального та трудового потенціалу країни.

Така ситуація являє собою низку негативних соціальних наслідків для українського суспільства. Насамперед, це руйнування сімей, у зв'язку з чим діти та люди похилого віку дуже часто залишаються без догляду, втрата здоров'я емігрантами, втрата національної свідомості та набуття чужих звичаїв. До негативних соціальних наслідків можна віднести також і те, що після повернення до рідної країни у мігрантів значно погіршується психологічний та фізичний стан, поширення споживацьких настроїв серед дітей емігрантів, які втрачають мотивацію до навчання і роботи, вважаючи,

що гроші, надіслані батьками з-за кордону, забезпечать майбутнє та подальше життя без значних зусиль тощо.

Негативним соціальним наслідком міграції є також торгівля людьми, тобто експлуатація мігрантів шляхом примусу. Станом на 2015 рік Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні надало допомогу 929 людям, які постраждали від торгівлі людьми з метою трудової та інших форм експлуатації.

Протягом 2014 року МОМ надала допомогу 945 постраждалим, що 25 дозволяє припустити відносну стабільність масштабів торгівлі людьми з України та в її межах. Хоча сучасне рабство не сягає «рекордного» рівня кризового 2014 р. (1 085 постраждалих осіб), воно залишається вагомим проблемою для України.

Розділ 3

Напрямки подолання проблем трудової міграції в Україні, зарубіжний досвід

Міграція населення є характерним явищем українського суспільства. Вона ґрунтується на бажанні працездатного економічного активного населення працювати у певних регіонах чи країнах, де вони можуть максимально задовільнити свої потреби. Одним із головних мотивів міграції є збільшення прибутку за рахунок вищої заробітної плати закордоном.

Залежно від напрямів та масштабів міграційні процеси вказують на можливі проблеми чи переваги проживання у даній країні, на стан її економіки. В умовах швидкого посилення міжнародної мобільності українців актуальність питання стосовно регулювання обсягів трудової міграції помітно зростає.

Продуктивна міграційна політика потрібна як для зменшення спричинених міграцією ризиків, так і для використання чималого позитивного потенціалу міграції в інтересах розвитку окремих регіонів та країни в цілому. Варто зазначити, що можливість уряду контролювати міграційні потоки відповідним чином є передумовою успішної міжнародної співпраці, оскільки за її відсутності регулювання міграційних процесів неможливе.

Міграційна політика призначена урівноважувати національний та регіональний ринок праці, впливаючи на спрямованість руху та освітній склад мігрантів. Головним завданням міграційної політики кожної держави виступає гарантією доцільного розташування населення з точки зору результативного зростання економіки, однакового розвитку окремих регіонів та зрівнення соціально-економічного розмежування умов життя населення.

Для України міграційна політика, яка відповідатиме вимогам сучасної демократичної держави має дуже велике значення. Проте навіть попри помітний прогрес, який спостерігається останніми роками у сфері розвитку міграційної політики України, нам все ще бракує цілеспрямованого, чіткого

та комплексного регулювання міграційних потоків. Міграційна політика в Україні розвивалась шляхом послідовної зміни таких етапів:

Формування міграційної політики в Україні розпочалось одразу після здобуття країною незалежності. Відбувалось воно практично спонтанно, мало обмежений резерв кадрів та відсутність потрібних фінансових ресурсів. У той же час сформувались основні принципи у сфері міграції, якими керувались державні установи. Вони були встановлені у першій половині 1990-х років і затверджувались указом Президента України від 18.10.1997 . №1166/97. У ньому відображалось три головних аспекти міграційної політики:

- Українці могли вільно перетинати кордони держав;
- Забезпечувалось однакове ставлення як до громадян України, так і до іноземних гостей.
- Функціональний підхід до іммігрантів, який визначався залежно від їхніх національних інтересів. [6]

В той же момент склались провідні напрями політики у сфері міграції, які діють і по сьогоднішній час. Головним їхнім завданням є: заходи щодо уникнення нелегальної міграції, регулювання імміграції іноземців, допомога біженцям, захист інтересів українців, які працюють закордоном. В даному указі відзначалось, що Україна є експортером робочої сили. Її заходи були спрямовані на політику щодо захисту трудових мігрантів та збереження потенціалу країни.

Спочатку такі цілі міграційної політики були досить зрозумілими. Проте з часом, коли вони були майже досягнуті постало нагальне питання стосовно подальшого розвитку міграційної політики України. Протягом наступних років на розгляд Верховної Ради неодноразово вносились різноманітні законопроекти для того, щоб законодавчо затвердити основні напрями функціонування міграційної політики. Проте такі заходи щоразу зазнавали невдачі. Це виявилось результатом того, що ні українське суспільство, ні влада не могли визначити чітких завдання для досягнення

вагомих результатів у сфері розвитку міграційної політики. Її розвиток значно погіршився і з часом завдання даної політики полягало тільки у внесення уточнень та доповнень до вже прийнятих законів.

У нас час управління міграційними процесами відбувається кількома міністерствами. Головним органом виконавчої влади є Державна Міграційна Служба, яку була створена у грудні 2010 року. Основним завданням ДМС є реалізація державної міграційної політики. Її діяльність координується Кабінетом Міністрів України, зокрема Міністром внутрішніх справ. ДМС у своїй діяльності опирається на Конституцію та закони України, укази Президента України, рішення Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України та інші законодавчі акти.

[2]

Міністерство закордонних справ бере активну участь у регулюванні міграційних процесів. Його завданням є видача віз, реєстрація громадян, які проживають за кордоном та захист їхніх прав.

Міністерство праці та соціальної політики України здійснює регулювання трудової міграції. Основними його завданнями є ліцензування господарської діяльності та контроль за дотримання вимог ліцензування.

Державна прикордонна служба України регулює пропуск через державний кордон, бере участь у регулюванні нелегальної міграції, здійснює фіксації про перетин кордону громадянами тих чи інших країн. [11]

Проте, незважаючи на існування такої розгалуженої системи органів та установ, які здійснюють керування міграційними процесами Україна й досі не має чіткої стратегії щодо розвитку міграційної системи. У наш час існує низка серйозних проблем, пов'язаних з регулювання міграції, які уповільнюють економічний ріст нашої країни та її утвердження у світовій спільноті.

Така ситуація зумовлює потреби розробки нових підходів до формування міграційної політики держави.

Для удосконалення державного регулювання міграційних процесів можливими шляхами є:

- Розподіл обов'язків між центральними, регіональними та місцевими органами влади, які вирішують питання стосовно міграції.
- Наявність надійної інформаційної системи з належним науково-дослідним забезпеченням
- Існування хороших технічних можливостей для регулювання міграційних потоків.
- Визначення центральної установи з питань міграції та забезпечення чітких дій відомств та органів влади, які займаються питаннями міграції.
- Покращення існуючої нормативно-правової бази.
- Високий контроль над використанням тих коштів, які виділяють на розв'язок проблем міграції.
- Високий рівень підготовки кадрів та керівників у сфері міграцій.
- Впровадження заходів для збереження та захисту національного потенціалу.
- Взаємодія з міжнародними організаціями з метою надання допомоги та підтримки для розв'язання потреб міграції.
- Розробка чітких, скоординованих заходів, які необхідно запровадити в дію для повернення трудових мігрантів на Батьківщину. [10]

Розглянемо міграційну політику на прикладі Європейського Союзу.

ЄС приділяє дуже багато уваги регулюванню міграційних процесів. Їхня міграційна політика розвивалась дуже довго та значного розвитку набула наприкінці 90-х років ХХ століття, проте впровадження єдиної для ЄС міграційної політики відбулось 1999 року. До цього було прийнято декілька директив, які забезпечували пенсіонерам та студентам певні пільги на території усього співтовариства. Мігранти з ЄС після цього отримали право працювати у державних установах інших країн, що раніше дозволялось тільки представникам даної країни.

Вагомим кроком у формування міграційної політики ЄС були Шенгенські домовленості, прийняті у 1995 році, у яких було встановлено візу єдиного взірця та прийнято спільні критерії видачі віз. У 1999 році вступила в дію Амстердамська угода, яка стала першим повноцінним міжнародно-правовим документом, який і закріпив основи єдиної міграційної політики ЄС.

Наступним кроком формування міграційної політики було прийняття Гаазької програми у 2004 році. Він включав нові принципи єдиної міграційної політики ЄС. Серед них: співпраця із третіми країнами, яка мала бути спрямована на захист їхніх кордонів, захист біженців, співпрацю з країнами походження мігрантів, співпраця з транзитними країнами тощо.

У грудні 2005 року в межах ЄС виник Глобальний підхід до міграції, метою якого було сполучити міграцію, міжнародні відносини та політику розвитку з метою співпраці з третіми країнами з урахуванням їхніх побажань. Він розглядав як легальну, так і нелегальну міграції, боротьбу з торгівлею людьми, захист біженців. Положення даного підходу є досить вигідними як і для третіх країн, так і для країн ЄС, але 1 грудня 2009 року увійшов в дію Лісабонський договір, який зазначав, що Глобальний підхід до міграції є тільки основою Єдиного європейського міграційного пакету.

На сьогодні процес формування міграційної політики ЄС динамічно розвивається. Україні варто брати приклад з країн Європейського Союзу та, можливо, використовувати для впровадження ефективної міграційної політики заходи, які вже позитивно відзначились у країнах членах ЄС.

Висновки

У даній курсовій роботі, відповідно до поставлених завдань, було розглянуто теоретичний аспект трудової міграції, проаналізовано тенденції розвитку міграційних процесів, визначено позитивні та негативні наслідки впливу трудової міграції та визначено основні заходи щодо регулювання потоків міграцій.

Розглянувши більш детально вплив міграції на соціально-економічний стан суспільства можна зазначити, що міграційні процеси в економіці розглядають з багатьох сторін та визначаються вони за багатьма ознаками. На даний момент явище міграції є одним з найвпливовіших для всіх країн світу. Міграційні процеси мають як позитивні, так і негативні наслідки для кожного суспільства. На жаль, саме для України негативні наслідки трудової міграції перебивають усі її позитивні аспекти. Основними мотивами для прийняття рішень щодо міграції є величина заробітної плати, рівень розвитку виробництва, розвиток соціальної сфери тощо.

З кожним роком чисельність українських мігрантів значно зростає. Зараз уряду України дуже важко контролювати міграційні потоки. Їм необхідно впровадити ефективну міграційну політику, яка зможе зменшити усі негативні наслідки, які спричинені міграційними процесами, та, відповідно, збільшити позитивні.

Саме активна міграційна політика у наш час відіграє велике значення для покращення демографічної ситуації України. Регулювання міграційних процесів необхідно спрямувати на повернення мігрантів на територію рідної країни. Потрібно організувати офіційне працевлаштування українських мігрантів на території інших держав, особливо у тих країнах, де перебуває найбільше мігрантів. Необхідно не допускати зростання безробіття на території України, забезпечивши високий рівень зайнятості, заробітної плати та сприяти їхньому максимальному наближенню до рівня провідних країн світу.

Необхідно дотримуватись чітких заходів щодо ведення міграційної політики для досягнення максимально позитивних наслідків від трудової міграції населення. Потрібно опрацювати детальний план розвитку на довгострокову перспективу, беручи до уваги сучасний стан міграційної системи України.

Список використаної літератури

1. Гнибіденко І. Проблеми трудової міграції в Україні та їх вирішення// Економіка України – 2008. - № 4.
2. Державна міграційна служба України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dmsu.gov.ua/>.
3. Экономика народонаселения / В. Ионцев. – М.: ИНФРА-М, 2007. – С. 437
4. Зовнішня трудова міграція населення України (2009) [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.kievdialogue.org/>
5. Малиновська О. А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування. – К. : НІСД, 2011. – 40 с.
6. Міграційна політика України : стан і перспективи розвитку [Текст] : аналіт. доп. / ред. Малиновська О. А. – К. : НІСД, 2010. – 32 с.
7. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: Підруч. / Г.А. Семенов, М.О. Панкова, А.Г.Семенов – К.,2006. – 137-154с.
8. Миграция населения: теория, политика: Учебное пособие / [д-р экон. наук, проф. Воробьева О.Д., д-р экон. наук, проф. Топилин А.В., д-р социол. наук, Мукомель В.И. и др.] ; Под редакцией д-р экон. наук, проф., профессора О.Д. Воробьевой, д-р экон. наук, проф. А.В. Топилина – Москва: Экономическое образование, 2012. – 364 с.
9. Населення України. Трудова еміграція в Україні / Лібанова Е. М., Позняк О.В., Малиновська О.А. // Державний комітет статистики України; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2010. – 266 с. – ISBN 978-966-02-5710-8
10. Пуригіна О.Г., Сардак С.Е. Міжнародна міграція: Навч. посіб. — К.: ВЦ «Академія», 2007. — 312 с

11. Романюк М. Д. Міграційні загрози національній безпеці України: сучасні виклики, проблеми подолання [Текст] / М. Д. Романюк // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 3. – С. 99-111.
12. Open Society Institute.– Higher Education Support Program. – Project Wealth, Poverty and Life Satisfaction in Transition Societies, 2013
13. Migration and Remittance Flows: Recent Trends and Outlook, 20132016 [Electronic resource]: The World Bank. – 2013. – Access mode: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/3349341288990760745/MigrationandDevelopmentBrief21.pdf>